

PÁLL MIKLÓS

KIEMELT ERDÉSZETI FELADATOK KORSZERŰ MEGOLDÁSA A BALATON-FELVIDÉKEN

A Minisztertanács 1985-ben hagyta jóvá a Balaton üdülőkörzet regionális rendezési tervének módosított változatát. A terv külön fejezetben foglalkozik az erdőgazdálkodással. Alapvető célként tűzi ki olyan „kondicionáló zöldfelületi rendszer” létrehozását, amely biztosítja a Balaton és a környező táj védelmét, az erdei üdülés bővítését és a táj természetes állapotának helyreállítását. A terv tágabb értelemben a tó vízgyűjtőjét érinti, melynek területe 521 230 hektár, szűkebb értelemben pedig 344 562 hektárnyi üdülőkörzet.

A terv az üdülőkörzet erdeit három funkcionális övezetbe sorolja:

- intenzív üdülő- és védőövezet,
- intenzív környezetvédelmi és háttér üdülési övezet,
- extenzív védőövezet és háttér övezet.

Bár az erdőgazdálkodás alapvető feladata változatlanul a faanyagtermelés kell hogy legyen, a vizsgált térségben az erdők elsődleges rendeltetése a három alapfunkció aránya a közjóléti és a környezetvédelmi funkció felé tolódik el. Az övezeteknek és az elsődleges rendeltetésnek megfelelően differenciált gazdálkodást kell az üdülőkörzetben végezni. A gazdálkodó számára ez a feladat az erdőtervben jelenik meg, illetve az erdőtelepítéseknél a kiviteli tervek rögzítik.

A meglévő erdők célirányos kezelése

Mivel célunk a táj természetes állapotának helyreállítása, a természetes erdőtársulások vagy legalább ahhoz hasonló természetszerű erdők létrehozását kell szorgalmazni. A Balaton-felvidékre három klimazonális növénytársulás jellemző:

- a tatárjuharos lösztölgyes,
- a szárazságtűrő, melegkedvelő molyhostölgyes szálerdő,
- a cseres tölgyesek.

Ezek közül a molyhostölgyes szálerdő az uralkodó. A lösztölgyesek zónája keletről, a cseres tölgyeseké pedig észak-nyugat, nyugatról határos vele. Számos intrazonális és extrazonális erdőtársulás is előfordul, területük azonban nagyságrendben kisebb. Levonhatjuk tehát a következtetést, hogy az uralkodó főfaj a molyhostölgy, a cser és a kocsánytalan tölgy. Ezek a fajok a természetes növénytársulásban többé-kevésbé laza szerkezetű, főleg virágoskőrises második szintű és dús cserjeszintű állományt képeznek, s fatermesztési szempontból főképp mennyiségi természetűre nyújtanak lehetőséget. Az említett természetes erdőtársulások létrehozásánál és kialakításánál jelen körülmények között még kompromisszumokra van szükség. Elsőként a fektefenyő sokat vitatott szerepét kell megemlíteni. Tény, hogy napjainkban alkalmazása a fent említett lombos fajok helyett az erdész számára könnyebb, eredményesebb munkát jelent. Törekedni kell azonban arra, hogy nagy monokultúrák ne

alakuljanak ki, a fenyves sávokat lombos sávokkal minél sűrűbben válto-gassuk, az idősebb fenyőállományokban pedig a természetes szukcesszió ré-vén létrejövő lombos foltok kialakulását támogassuk.

További kompromisszumokat kell tenni a Balaton-felvidéken fokozottan je-lentkező munkaerőhiány miatt is. Ismeretes, hogy a jelentős szőlőkultúrák is élőmunka igényesek, ráadásul a munkacsúcsok is egybeesnek. Az erdőfelújít-ás során, ahol a cser, molyhos tölgy, illetve kocsánytalan tölgy megfelelő hálózatban adott, ott mindenképpen a természetes felújítás mellett kell dön-teni. Ez a cél szempontjából önmagában is kívánatos és kedvező, ugyanakkor megtakarítjuk a csemetetermelés és az erdősítés munkaerő igényét. A kivite-lezés kulcsa a cserjeszint visszaszorítása és az állomány aljának tisztán tar-tása. Eszköze a géppel járható helyeken a szárzúzó, máshol a körfűrész. Tar-vágásos üzemmódban (fenyveseknél) a teljes gépesítésre kell törekedni, hi-szen enélkül a feladat alig megoldható. Kialakulóban van egy MTZ erőgépre alapozott gépsor erre a célra. Jelenleg kipróbált elemei: vágástakarító villa, pásztahúzó eke. *Quickwood* ültetőgép, szárzúzó vagy sorközi ápolóhenger, füg-gesztett permetező adapter. A pásztázás 2,5—2,8 m-es sortávval történik, így a gépi sorközi ápolás biztosítható. Ez a széles sortáv főleg a pásztákba ülte-tett lombos fajok számára nem a legkedvezőbb, de a gépi ápolhatóság érde-kében szükséges. A sorok ápolása a pászták gyomosodása után körfűrészsel elvégezhető. A gépi ültetés még nem teljesen megoldott, mivel a vázталajok és a rendzinák a *Quickwood* számára gyakran nehezen leküzdhetők. Ilyenkor marad a kézi ültetés. A vegyszeres gyom- és cserjeirtás — bár nem kívána-tos a Balaton vízgyűjtőjében — helyenként szükségmegoldásként kénytelenek vagyunk alkalmazni. A mechanikus, gépi módszereket kell azonban előtérbe helyezni. A géppel nem járható területeken a hagyományos kézi felújítási módszerek megmaradnak: tányérozás, gödrös ültetés, kézi ápolás.

Amint a főfajok uralkodó szerepe biztosítottnak látszik, korlátozni kell a belenyúlásokat, hogy mielőbb kialakuljon a természetes erdőtársuláshoz hoz-zátartozó cserje-, illetve második szint. Mivel a fatermesztés célja a mennyi-ségi termelés, a tisztítások, nevelővágások során csak egészségügyi jellegű, ne-gatív szelekciót érdemes végezni. Ugyanez érvényes a már korábban hagyom-ányos módon létrehozott erdőkre is. A végrehajtás eszköze a motorfűrész, választéktermelés esetén nevelővágásokban a közelítőeszköz megfelelő gépi eszköz hiányában a fogat.

Az új erdők telepítése

A terv 2010-ig 12 500 hektár új erdő létesítését írja le a Balaton környékén. A Balaton-felvidéken 1990-ig 1930 hektár az előírányzat. A fafajmegválasz-tásra itt az előzőekben már leírtak a jellemzők. A kivitelezés általában mély-forgatásos talajelőkészítés után gépi erdősítéssel történik. A sortáv 2,5—2,8 m a gépi ápolhatóság érdekében. A teljes talajelőkészítés lehetővé teszi a sorköz-művelő tárcsa alkalmazását. A későbbi műveletek és eszközeik megegyeznek az erdőfelújításnál leírtakkal.

*

Végezetül szeretnék néhány javaslatot és észrevételt tenni. Az alkalmazandó fafajok közé javasolom felvenni az atlasz cédrust. A feketefenyő helyett, a molyhos tölgy termőhelyére, különösen az intenzív üdülő- és védőövezetben. Színesebbé válna a táj, s jó fatermőképességű, kiváló minőségű faanyagot biz-tosító állomány alakulna ki. Javasolom az erdőgazdálkodó szervezet korszerű-

Folytatás a következő oldalon